

FOAIA DIECEZANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului
APARE DUMINICA

Prețul abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane
" " " " pe $\frac{1}{2}$ de an 5 cor.
" România și străinătate pe an 14 fr.
" " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicte
etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la
150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte
8 cor., de aci în sus 10 coroane.

Manuscrisurile să adresează la redacțiunea
„FOAIA DIECEZANĂ”
iar banii de prenumerațiune și inserțiuni la
Administrațiunea Tipografiei și Librăriei die-
cezane în Caransebeș. — Telefon Nr. 30.

Nr. 7591 B ex 1909.

Notă oficială

Congresul național bisericesc cu concluzul său Nr. 184 ex 1909 a votat un nou regulament pentru parohii, care să publice în următoarele:

Pe temeiul principiilor fundamentale din statutul organic, privitoare la organizarea, regularea și îndeplinirea parohiilor, să statorască următoarele norme:

I. Regularea parohiilor.

§. 1. Într-o comună politică de regulă este numai o parohie cu un paroh, un sinod, un comitet și cu o epitropie parohială.

Dacă însă în vre-o comună politică trebuințele spirituale ale credincioșilor, sau situațiunea locală, reclamă instituirea mai multor preoți, să pot sistemiza mai multe parohii.

§. 2. Parohii de sine stătătoare pot deveni:
a) filiile, în care numărul credincioșilor trece peste 300 suflete; dacă parohul din materă nu e în stare a îndeplini trebuințele sufletești fie din cauza numărului mare al credincioșilor din materă, fie din cauza depărtării de materă peste 5 kilometri, — având a contribui la susținerea parohului cu toate prestațiunile uzitate și conserise;

b) acele comune bisericești, care să înființează prin colonizări de credincioși de ai bisericii ortodoxe române, prin lucrători de mine, fabrici sau alte stabilimente, sau prin treceri în număr mai mare dela alte confesiuni la biserica ortodoxă.

§. 3. Fiind într-o parohie mai mulți preoți, aceia implinesc serviciul public bisericesc pe rând cu săptămâna; iar în comune cu mai multe biserici se perondează preoții cu serviciul dela o biserică la alta după praxa îndatinată.

Cât pentru celelalte funcțiuni preoțești, acelea le implinește fiecare preot la poporeni săi; iar unde

poporul n'ar fi împărțit, acolo toate funcțiile să îndeplinesc pe rând cu săptămâna.

§. 4. Oficiul parohial îl reprezintă în afară președintele sinodului parohial.

Fiind într-o parohie mai mulți preoți, oficiul parohial îl poartă parohul cel mai bătrân în serviciu; iar în parohiile protopresbiterale — protopresbiterul.

Dacă parohul mai bătrân nu este în stare a purta agendele împreunate cu acest oficiu, Conzistorul eparhial designează — după ascultarea protopresbiterului — pe alt preot din parohie de conducător al oficiului parohial și de președinte al sinodului, în care caz acesta devine și membru natural al comitetului parohial.

Parohul, conducător al oficiului parohial, drept recompensă pentru afacerile ce le are ca atare, va folosi casa parohială și cele ce-i aparțin, în lipsa aceleia va primi eventual o altă remunerațiune amăsurată.

§. 5. Parohul, președinte al sinodului, este responsabil pentru convoacarea în termen statutar a sinodului parohial, pentru conducerea aceluia, pentru ordinea ce are a să observe în sinod, pentru convocarea în termen de cel mult 8 zile a comitetului parohial, după ce a urmat alegerea nouă a comitetului și a epitropiei, ca acestea să se constituie, să intre în funcțiune și să funcționeze regulat; asemenea pentru purtarea exactă a conscripției poporului, a condiceii, a matriculelor și a protocoalelor comitetului și sinodului parohial, mai departe pentru îndeplinirea la termen a ordinelor primite dela autoritățile bisericești și peste tot pentru ținerea în ordine a arhivei parohiale cu toate cele ce aparțin aceleia.

§. 6. Dacă într-o parohie este numai un preot, și acela din cauza neputinței dovedite, sau fiind parohul totodată protopresbiter, din această cauză nu poate implini singur oficiul parohial: cerând dânsul și fiind și dotațiune corăspunzătoare, i-să poate da capelan temporal, iar lângă protopresbiter ca paroh să poate sistemiza numai o capelanie permanentă.

Capelanul temporal trebuie să aibă calificarea necesară pentru parohia respectivă, și să alege după dispozițiunile Statutului organic §§. 7, 9, 13 și 23; apoi în caz de vacanță a parohiei, urmează ca paroh, fără a să mai face altă alegere.

Înainte de a să alege vr-un capelan Conzistorul eparhial, consultând sinodul parohial concernente, va statori cu consenzul parohului raportul dintre paroh și capelan, precum și proporțiunea venitelor, în modul cel mai convenabil pentru ambii.

În cazuri extraordinare, când preotul este neputincios și aceasta să constată și din partea Conzistorului: sinodul parohial este îndreptățit a cere capelan chiar și fără învoirea parohului.

§. 7. În eparhiile, care au fonduri de penziuni ori de ajutoare, parohul neputincios poate cere pensionarea după normele statutului fondului de penzii, respective Conzistorul îl poate pensiona și din oficiu, sau pe cale disciplinară prin sentința intrată în valoare de drept.

II. Verificarea listei membrilor sinodului parohial.

§. 8. Conform §-ului 6 din Statutul organic, în fiecare parohie trebuie să fie stabilit numărul membrilor sinodului parohial în o consemnare oficială, numită: *Lista membrilor sinodului parohial*. În listă să introducă și parohienii din filie.

Consemnarea membrilor sinodului o face conducătorul oficiului parohial și o rectifică comitetul parohial în conțelegere cu oficiul parohial, la finea fiecărui an solar, și subscrisă de președintele și notarul comitetului să publică în biserică cel puțin cu 8 zile înainte de ținerea sinodului ordinar.

Reclamări contra listei membrilor, din motiv, că vre-unul îndreptățit n'a intrat, sau vre-unul neîndreptățit a intrat în ea, să fac în scris sau cu vorba la sinodul proxim ordinar.

Drept de a reclama are fiecare membru al parohiei, respective filiei, atât pentru sine, cât și pentru alții, respective contra altora.

Contra decisului sinodului parohial în afacerea listei membrilor sinodului parohial, să poate face în termen de 14 zile recurs la Conzistorul eparhial; recursul acesta însă nu împedecă punerea listei în aplicare.

Contra decisului conzistorial în afacerea listei membrilor sinodului parohial, nu să admite recurs.

Lista membrilor sinodului să statorește ca obiectul prim al sinodului ordinar; să autentice în fața sinodului și să subscie de președinte și de notari și să pune în aplicare imediat, având valoare până la proximal sinod ordinar.

Lista să statorește în 2 exemplare originale, un exemplar să păstrează la oficiul parohial și pentru orice trebuințe oficiale să extradă numai în copie autentică, al doilea exemplar să păstrează la Conzistorul eparhial.

Neobservarea acestor dispoziții formează pentru parohul-președinte al sinodului delict disciplinar.

III. Organele parohiei.

a) Sinodul parohial.

§. 9. Sinodul parohial să compune, pe baza §-lui 6 din Statutul organic, din toți parohienii luați în lista compusă și verificată conform §-lui 8.

§. 10. Pentru a să putea constitui sinodul parohial și a lua hotărâri valide, să recere să fie prezenți cel puțin atâția membri din câți este compus comitetul parohial (§. 19 din Statutul organic).

§. 11. Agendele sinodului parohial sânt cele normate în §. 7 din Statutul organic.

§. 12. Fiecare sinod parohial ordinar sau extraordinar întrunit pentru agendele prevăzute în §§ 7 și 12 din statutul organic să constituie sub prezidiul ordinar așa că își alege unu sau doi notari dintre membrii parohiei și doi bărbați de încredere din sânul sinodului pentru verificarea protocolului. — Încât între membrii parohiei nu s'ar afla nici unul apt pentru conducerea agendelor scripturistice, în mod excepțional, să poate alege de notari și unu, care nu aparține parohiei, numai să fie membru al bisericii ortodoxe române din metropolie.

§. 13. Sinoadele extraordinare electorale, întrinite anume pentru alegerea deputaților congresuali, sinodali sau a membrilor la sinodul protopresbiteral, să constituie sub prezidiul ordinar după regulile normate în regulamentele și normativele speciale (§§ 40, e și 148 din Statutul organic).

§. 14. Pentru ca concluzele (hotărârile) sinodului parohial să fie valide sânt a să observa regulile normate în §§ 8, 9 și 13 din Statutul organic și în § 11 din acest regulament (§. 15 din Statutul organic).

§. 15. Sinodul parohial întrunit pentru agendele prevăzute în §. 7 din Statutul organic ia concluzele (hotărârile) sale ori cu aclamațiune ori cu vot nominal sau secret.

Votarea nominală sau secretă să ordineză, când cer cel puțin atâția membri prezenți din câți membri ordinari este compus comitetul parohial.

În sinoadele electorale votarea să face totdeauna numai prin vot nominal ori secret, fiind exclusă aclamațiunea (§. 91 litera e din Statutul organic).

§. 16. Despre întreg decursul sinodului parohial să ia protocol, în care sânt a să introducă: deschiderea și constatarea că sânt prezenți cel puțin atâția membri câți dispune §. 11 din acest regulament, constituirea sinodului, constatarea dacă au premers și s'au ținut formele prescise în §§. 8 și 9 din statutul organic, apoi obiectele după seria pertractării precum și concluzele luate constatându-să modul de votare, prin care s'a luat fiecare concluz. Protocolul încheiat să subscie de președinte și notari.

Protocolul încheiat să cetește înaintea bărbaților de încredere și apoi cu eventuale observări ale acestora prevăzut cu clauzula de verificare, să subscie de președinte, notari și de ambii bărbați de încredere.

§. 17. Protocolul sinodului parohial ordinar subscris și autenticat în regulă să înregistrează în protocolul de esibite al oficiului parohial și să păstrează în arhiva parohiei. Concluzele sinodului parohial încât nu sânt apelate și nu reclamă aprobarea Conzistorului să comunice comitetului parohial pentru executare, iar cele apelate să înaintează pe calea oficiului protopresbiteral la Conzistorul concernent pentru delibereare (§. 16 din Statutul organic).

(Urmează)



Învățătura bisericii ortodoxe

Atomele să pot combina în atâtea chipuri deosebite, iar de s'ar putea combina de douăori una după alta în acelaș fel, apoi ar fi ceva nemaiauzit. Dar aceasta nu să întâmplă numai de douăori una după alta, ci de o sută, de o mie, de miliardeori, *e totdeauna* că ele să combină în acelaș chip. Acest rezultat cum să poate atribui întâmplării?

Cine va îndrăzni să afirme că caracterele din tipografie, lăsate în voea lor și aruncate fără alegere au compus Codul Napoleon; că o corabie ce trece prin un loc în acelaș timp, merge la acelaș loc și să reîntoarce la acelaș timp ancorând în acelaș port nu e condusă de un om inteligent? Să poate atribui întâmplării că un tren, al cărui mers să indică în mersul trenurilor, pleacă în fiecare zi la o oră anumită, din o anumită gară, să oprește la cutare stație și ajunge la cutare destinație la cutare oră — de ar susține cineva că acestea sânt întâmplătoare, fără îndoială e că pe individul acela l-ar considera nebun, iar autoritățile ar fi îndemnate să apere societatea de astfel de extravagante și să-l aducă pe acela în imposibilitatea de a face alte escese.

Și totuș în lume sânt tolerați indivizi cari afirmă că combinațiile minunate din univers sânt numai efecte ale întâmplării.

Să istorisește că la un prânz, la care au luat parte cei mai încarnați aței din sec. 18, s'au debitat cele mai absurde insanități contra existenței lui Dumnezeu; iar Diderot propune să să deie avocat acuzatului. A fost ales Galiani. El pledează: „Odată în Neapol un om luă înaintea noastră șase cubi într'un cornet și se prinse că va arunca să fie câte șase. Făcu întâia oară, iar eu zisei: E cu puțință. Făcu a doua oară, iar eu îi zisei aceeaș. Dar el aruncă a treia, a patra, a cincia și a șasaoară și totdeauna erau câte șase la un loc. Blăstămăție, zisei eu, cubii aceștia sânt falși. Și așa erau“.

„Filozofilor — continuă avocatul — când văd ordinea ce neconținut să renaște în natură, legile neschimbate, revoluțiile totdeauna constante, în o varietate infinită, această stare unică și conservatoare a unei lumi cum o vedem noi, ce revine fără încetare — cu toate că sânt posibile milioane de alte perturbațiuni și destrucțiuni — exclam: Natura înșală!“

Lucrul e așa de evident că necredincioșii nu-l discută. Mol-schott unul din căpeteniile pozitivizmului, a zis în anul 1864: „Să nu credeți că sânt așa de îndrăzneț a nega naturii un scop, o țintă; aceia cari sânt de o părere cu mine nu resping absolut scopul ce-l ghicesc, ce-l văd pretutindene împreună cu Aristotel în natură“. Așa vorbește și Taine.

S'ar părea că după atâtea dovezi învățații să recunoască o cauză inteligentă ce a conceput acest scop. ce-l urmărește căutând mijloace diferite spre a-l ajung. Ba! spiritul modern, departe de Dumnezeu în urma laicizării științei, să sperie și să turbură când vede imaginea acestuia la capătul raționamentelor lui. Precum se îndoeste omul de drumul său când la capătul lui se vede la marginea prăpastiei, așa și inteligențele falzificate ale timpului nostru se îndoesc de logica lor care-i mână la Dumnezeu.

Pentru noi însă fie totdeauna principiu statornic a nu ne lăsa să mergem până la capătul consecințelor unde ne povățuește rațiunea. Afirmăm deci fără a ne teme de a fi contrașiși de nimene din ceice au minte sănătoasă:

O inteligență numai poate vedea un rezultat ce încă nu există și să combine mijloacele capabile de a-l produce. Numai ea poate vedea un scop ce încă nu e ajuns, să apuce calea ce conduce la acest scop. Decâteori este calcul, rezonament, e și rațiune. Există deci afară de lume o ființă rezonabilă ce a răspândit armonia. Această Ființă, care necesar e a-fără de lucrurile mărginite ce le ordonează, nu poate fi decât infinită, iar Ființa infinită este ce numim Dumnezeu.¹

Pretutindene am văzut ordine în univers, care ordine manifestă înțelepciunea suverană a lui Dumnezeu. În acest concert admirabil al creațiunii toate sânt la locul lor, dela astrii firmamentului până la grăunțul de nisip ascuns în adâncurile mării. Sufletul nostru prin virtuțile creștine să aducă altă probă despre existența lui Dumnezeu stabilind armonie în lumea spiritelor.

¹ Proudhon zice că e tot așa de absurd a raporta sistemul lumii la legile fizice fără a ținea samă de Eul ordonator, ca cum învingerea dela Marengo combinațiunilor strategice fără a ținea cont de Prim Conzului. Milne-Edwards încheie astfel studiile lui științifice despre spețele viețuitoare: „Ar trebui să ne mirăm că în fața faptelor atât de mari și numeroase mai pot fi oameni cari să ne zică că toate minunile naturii sânt numai efecte ale întâmplării ori consecințe forțate ale însușirilor generale ale materiei, ale acelei materii ce formează substanța banului ori a petrii... Aceste ipoteze deșarte, ori mai bine aceste aberațiuni ale spiritului, ce câteodată să muncesc știință pozitivă, sânt respinse de adevărata știință“ (Revue de Questions scientifiques, 1883 p. 386).

La 1628 izbucnise ciuma în Franța. Între alte persoane a fost atinsă și o călugăriță. Născută din părinți sărmani și ignoranți ea rămăsese fără să învețe măcar adevărul despre Dumnezeu. Când era însă la câmp și păza berbecii părinților de multeori se întreba: cine a făcut pământul, florile, arborii, soarele, noaptea, ziua, și-ș răspundea: Trebuie celce le-a făcut să fie prea bun, prea înțelept și preaputernic! Apoi ingenunchia și grăea: Orcine ai fi, vrednic ești a fi iubit, tu celce ai făcut cerul și pământul, și care m'ai făcut și pe mine“. Trei ani dearândul adoră ea Ființa aceasta, nu că ar fi cunoscut-o pe altă cale decât din făpturi. Așa fata aceasta se întâlnește cu fer. Augustin care zice: „Am întrebat creatura și toate făpturile mi-au răspuns: Dumnezeu este celce ne-a făcut“.

5. Neamul omenesc dovedește existența lui Dumnezeu.

David în unul din s. lui cântări cheamă toate limbile omenesti să laude pe Domnul: „Lăudați pe cel vecinic voi toate națiunile. Cântați-i toate popoarele. Că bunătatea lui e mare cătră noi și credința lui din veac și până în veac. Lăudați pe cel vecinic“ (Ps. 116). Într'adevăr, fie că percurgem întinderea spațiului, fie că urcăm cursul timpului, aflăm ideea despre Dumnezeu care stăpânește, în deosebite forme, peste toate duhurile și toate inimile.

Totdeauna oamenii au crezut în Dumnezeu; au crezut într'ansul cu toate că erau și de aceia cari singuri s'au făcut surzi pe sine. Nu e adevărat că noi mergem spre ateism, cu atât mai puțin spre ateism real, raționat. Omul care trebuie să se teamă de Dumnezeu poate are motive ca acesta să nu existe, poate aceasta s'o zică și în inima sa, dar nicicând nu va putea zice aceasta din convingere și rațiunea lui nicicând nu e încredințată despre aceasta.

Omenirea în întregul ei proclamă că este Dumnezeu. Acest consenz universal al popoarelor ne dovedește că el există.

Întâi să ascultăm glasul neamului omenesc în genere, apoi să auzim mărturiile unor indivizi în particular.

A. Credința în Dumnezeu.

Omenirea întregă strigă: Cred în Dumnezeu. Iar această afirmațiune întimpinăm:

a. *La poporale anticității.* Iudeii cinsteau pe Dumnezeu, făcătorul cerului și al pământului; știm apoi că cărțile lor sante preamăresc mărirea, puterea și bunătatea lui într'o limbă sublimă. Cicero zice: „Nici o națiune nu e atât de grosolană și sălbatecă încât să nu creadă în existența zeilor, fără numai că să înșelă în firea lor“. Apoi: „Care e poporul, care e familia omenească ce înainte de toate nu are cunoștință anticipată despre dumnezeire“.

Avantagiile civilizațiunii lipsesc câteodată, căci tot el scrie: „Puteți afla orașe fără ziduri, fără case, gimnazii, legi, întrebuintărea monedelor, fără cunoașterea literaturii; dar un popor fără dumnezeu, fără rugăciuni, fără obiceiuri religioase, fără jertfe nu veți afla nicicând“. Ideea despre Dumnezeu e pretutindene întâiul element civilizator ori ultima rămășiță a naufragiului în care să înecă gloria unei națiuni. E foarte greu ca oamenii să se înțeleagă între sine. De aceea scrie Plutarh: „Voi îi veți vedea așazănd aci ceva, acolo altceva, și nu numai dela popor la popor, dela cetate la cetate, dela familie la familie, dela om la om, acordul e anevoios, ci să întâmplă că acelaș om nu e cu sine în curat și deși lupta de păreri e așa de mare, totuș veți observa că toate părerile sânt de acord în punctul că este un Dumnezeu, rege și părinte al tuturor lucrărilor. Grecul și barbarul, omul de pe continent și cel de pe inzule, înțeleptul și nebunul mărturisesc unanim existența lui. Dacă dela începutul lumii au existat doi sau trei mizerabili fără dumnezeu, ziceți cu îndrăsneală că

sânt o rasă afurisită, cinică, fără minte, stearpă, atinsă de moarte“.

Acestor istorici și filozofi s'ar putea să să reprozeze însă că ei au cunoscut imperfect anticitatea. Aceste epoce îndepărtate noi le cunoaștem mai bine decât acești scriitori. Dar în care măsură să face lumină asupra vârstelor îndepărtate, omul se convinge din ce în ce mai mult că religiunea e un fenomen universal în omenire. Azi, filozofia comparată ne-a dat mijlocul a descifra și esplica monumentele antice ale orientului. Rasele primitive, a căror istorie e necunoscută, așijderea și limba, cu ajutorul obiectelor descoperite în mormânturi, peșteri ne-au dat ceva din existența lor misterioasă. Toate aceste progrese ale științii ne demonștră ideea unui Dumnezeu ca nedespărțit unită cu sufletul omenirii.

(Urmează)

În Maramureș

— Schiță de călătorie —

La 2 Octomvre 1412 regele *Sigismund* dăruiește din nou moșia aceasta lui *Ioan fiul lui Daan din Văncești*, abdicând pentru totdeauna în favorul donatarului, de toate drepturile ce le putea avea dinsul ca domnitor, cu privire la această moșie.¹ Cu 2 ani uai târziu, la 1414, la ordinul aceluiaș rege să face reambularea granițelor dintre moșiile *Nănești*, *Văncești* și *Valea Porcului*, în favorul lui *Ioan Hanc* din *Văncești*, care să și introducă în posesiunea sa la 1 Iulie 1414 fără contrazicere.² Acest *Ioan Hanc* dela 1414 va fi fost poate vre-un *Danch* adecă *Danciu*, din care familie cunoaștem la 1474 deja 4 membrii toți originali din *Văncești*. Intre cele 2 familii megieșe, a lui *Wanchuk* sau *Vanciu* și a lui *Hanc* sau *Danciu*, în acest timp, pe când la *Szigeth* era vicecomite unul, *Laurențiu*, ză nasc neînțelegeri și să începe un proces. Actorii vor fi fost nobilii *Ioan*, *Petru Nemeș* și *Daan din Văncești*, iar acuzații *Ilie*, *Toader George* și *Mihail Danch* asemenea din *Văncești*. Magistratul comitatens întrevine și impacă pe litiganți astfel, că împarte moșiile *Nănești* și *Valea Porcului* în 4 părți egale, pe cari magistratul comitatens, în cercul său de activitate îl împarte între megieșii indușmăniți pe care îi și introduce în noile lor posesiuni.³ E înteresantă soarta uneia dintre aceste patru părți de moșie, și anume a uneia de pe teritorul comunei de astăzi *Nănești*. Această parte e zălogită la 1490 lui *Lupșa* și lui *Dan*, fii lui *Dan* din *Văncești*, acesta din urmă omorât de *George Vanciu*. Mama ucigașului, *doamna Călina*, zălogește moșia fiilor ucisului, pentru suma de 20 de galbeni florentini, drept omagiu pentru omorirea părintelui lor. — Această moșie însă e liberată de sub sequestru, de rudenile ucigașului, *George* și *Mihail* din *Văncești*.⁴

¹ *Mihályi*: O. C. p. 183-184.

² *Ibid* p. 195-197.

³ *Mihályi*: O. C. p. 522-524.

⁴ *Mihályi* O. C. p. 599-600.

Să inserează. Soarele își resfrânge ultimele-i raze ostenite în undele verzui ale Izei. De pe dealurile pleșuve vin în dangătul dulce al clopoștelor multe mielușei neastâmpărați, cărduri-cărduri, în frunte cu câte un berbec serioș și țeapăn. Dela munca câmpului, vin vesele „florile” vii ale plaiurilor noastre, îndulcind această obscuritate crescândă a însăratului cu „horele românești”.

Pentru astăzi aici, după ce am trecut preste un pod de lemn pe malul stâng al Izei, vom poposi la casa ospitalieră a d-lui *Stefan Anderco*, preotul unit al acestei comune, care e *Vănčești*.

Înainte de casa de piatră, încăpătoare și plăcută, în grădinița cultivată cu multă îngrijire, aflăm o adevărată colecțiune botanică de flori frumoase și binemirosoare. E ocupația de predilecție a lui „Pista băcsi” această cultivare a florilor, cu cari surprinde, de câte ori să abate pe acasă, pe „băiatul” său, pe *Izidor*, care e avocat în Sighet.

Sosirea noastră îi fusese avizată de mai'nainte din partea domnului primar dela *Telciu*, cu care stă în legături de înrudire apropiată. Văduș, ne servește o cină frugală și gustoasă, care ne împrumută puteri nouă, ca după o zi întreagă petrecută sub arșița dogoritoare a soarelui de vară și în praful drumului zdrobit de multele care ce duc scânduri la Sighet, să putem sta de vorbă, noi „*Ardelenii*”, cu Domnia-Lui, „*Moroșanul*”, și să punem lumea la cale, până pe la orele 3 după miezul nopții.

Pe masă, după cină, numărul cel mai proaspăt din „*Alkotmány*”. „*Tribuna*”, „*Foaia poporului*”, „*Lu-ceafărul*”, nu vin pe aici, pentru că „*Moroșenii*” cari au lipsă de a face o călătorie de o zi și jumătate cu trăsura până ce ar ajunge la Năsăud, unde ar afla barâm ceva fărâmaturi de cultură și carte românească. acești „*Moroșeni*”, n'au cunoștință de viața noastră literară, pentru asta însă, nu ei, ci noi, cei ce i-am espulsat din împărăția gândirii românești, noi purtăm vina.

Jidanului nu i Te poți opune, trebuie o politică economică intensivă, ceia ce ne lipsește cu desăvârșire; inițiativa nu o poți face singur, căci ai da ansă unei desbinări și mai mari în sinul micii societăți române din Maramureș și așa destul de desbinate. Organizarea economică în acest ținut așa de năpădit de „lipitorile satelor”, cere bani mulți, milioane, și n'au bieții de unde să le scoată. Că e rău văd și dinșii destul de bine, dar ce să facă? Bietul țăran n'o fi el de vină, dacă jidanul care-l duce la năcaz, îl face iarăși să-și uite năcazul cu „*pălinca*” lui. „Că de-abia ai ieșit puțin din casă și'n „*somsidi*” îți și miroasă a *pălincă* și cu asta s'a gătat toată socoteala.”

„*Voi dragii mei, mergeți iar acasă, în Ardeal, între ai noștrii. Le aduceți aminte însă tuturor, că pe aici, prin țeara lui Drăguș, au mai rămas încă vre-o 70'000 de frați buni de-ai voștrii, de cari V'ați uitat cu totul. Le spuneți că ne năpădește Jidanul, ne despoaie și ne jăfuie, ne strivește și ne schingiuie și*

noi suntem slabi și nu ne putem apăra. Cât de bine, Doamne, nu i-ar sta la Sighet, lângă internatul nostru, unei „Marmațiene” care să lucreze pentru români cu capital ardelean și cu sărăcia noastră, pe lângă camele mici! Am putea doară să mai răsufăm odată și noi!

Și prisosul durerii adevărate și multă vreme îngropate în pieptul dornic de vremuri de premenire, năpădiră ochii bunului bătrân

Vănčeștii, cum am amintit și mai sus își vor fi luat numirea dela acel *Wanchuk* fiul lui *Farkstan*, care la 1360 primește dela *Ludovic cel mare* drept donațiune partea de câtră apus a moșiei de „sub cetate” (*Váralja*), care moșie era moșie românească (: „... posesionis nostre *Olacalis Waralia*” vocate.) pentru anumite servicii credincioase. Donațiunea să face dimpreună cu investirea donatarului cu toate acele drepturi nobilitare, de care să bucură domni cu steag ai țerii.¹ Pozeștiunea aceasta „*Sub Cetate*” poate să fi fost moșia ce să întinde în jurul ruinelor unei cetăți vechi, zidită poate și aceasta din lemn și care să întinde spre răsărit dela *Vănčești*, în apropiere de *Bărsana*. Mai există însă pe teritorul acestei comune, anume câtră miez-noapte încă o cetate, numită *cetatea lui Drăguș*, care asemenea va fi fost zidită din lemn, dar avea fundament de piatră. Aceasta e situată pe un vârf de deal, și originea ei să pare a să pierde departe în epoca dacică.²

(Urmează).

Primirea elevilor în institutul surdo-muților din Timișoara

Inspecțiunea institutului subvenționat de stat a surdo-muților din Timișoara la finea lunii Iunie a. c. va lua elevi pe anul școlar viitor.

Pentru primirea în institutul susnumit numai acei părinți pot petiționa, a căror prunci sânt în etate de 7—10 ani și lăcuiesc în comitatul Timișului, Căraș-Severinului sau în Torontal.

În clasele superioare să primesc și de acei elevi, cari nu sânt muți din naștere și așa mai târziu au asurzit.

Primirea în școala surdo-muților trebuie cerută dela inspecțiunea institutului; iar petițiunea să să trimită direcțiunei institutului.

La petițiune să alătură următoarele documente:

- a) estras de naștere (carte de botez);
- b) atestat dela medic în care să dovedește cauza asurzimei;
- c) testimoniu de oltoire;
- d) testimoniu dela comună, în care să arată starea materială a părinților; în caz că acest testimoniu e de paupertate, petițiunea e scutită de timbru.
- e) acei părinți, a căror stare materială le permite a plăti pentru susținerea pruncului în școală, sânt datorii a alătura la petițiune o revelațiune juridică, în care se deobligă că vor plăti regulat ratele prescise.

Tipăriturile delipsă pentru suplimentele de sub

¹ Mihályi: O. C. p. 41.

² Mihályi: O. C. p. 41—42. Nota.

punctele c) și d) să capătă gratis dela direcțiunea școalei.

Acei părinți, cari pentru susținerea pruncului plătesc la an 200 de coroane sau cel puțin 100 de coroane, vor fi preferiți.

De elevii fără avere să va îngriji institutul.

Părintele însă e îndatorat să arate cu documente că e incapabil să plătească.

Didactru pe an e 40 de coroane. Părinții fără nici o avere vor fi scutiți și de această sumă mică.

Pentru proviziune la fiecare lună e de plătit rată, didactru însă să poate solvi în două rate.

De haine sânt datori părinții a se îngriji.

Rugăm interesanții, ca petițiunea cât mai de curând, dar mai târziu până în 15 Iunie a. e., să o trimită la direcțiunea institutului surdo-mușilor din Timișoara.



Fundațiunea Trandafil

O știre eronată, dată de „Keleti Értésítő“, a fost reproducă de mai multe ziare din capitală, și în urmă și de unele ziare românești. Știrea să refere la fundațiunea Trandafil. Starea lucrului e următoarea:

Un bun creștin, cu numele Trandafil, locuitor în Neoplanta, nu departe de Carloveș, în lipsa de copii, și-a testat la anul 1842 întreaga sa avere, stătătoare din o moșie de vre-o șapte sute jugăre pământ de calitate cea mai bună, mitropiliei gr. ort. din Carloveș, punând-o la dispoziția patriarhului, în scopul, ca din venitele averii acesteia, după moartea sa și a soției sale, să să împartă stipendii tinerilor de legea gr. ort. din întreagă Ungaria. Erau înțeleși deci și tinerii gr. ort. de naționalitate română, pentru că atunci ne aflam încă în comunitate bisericească cu Sârbii. Patriarhul sârbesc însă cu toate acestea a dat stipendii din fundațiune numai la tinerii gr. ort. de naționalitate sârbească, iar noi, Românii, nu știam multă vreme nimica despre existența acestei fundațiuni.

Când a aflat congresul nostru național bisericesc despre existența ei, ceva mai târziu, și s'a convins din cuprinsul testamentului, că și tinerii gr. ort. români au drept la stipendii din această fundațiune, a încredințat conzistoriul mitropolitan cu intentarea procesului pentru revindicarea dreptului bisericii noastre asupra acestei fundațiuni.

Procesul, început la anul 1900, s'a terminat la toate forurile, deci și la Curie, cu sentință adusă în favorul bisericii noastre. S'a recunoscut pe seama mitropoliei noastre dreptul la jumătatea venitelor scoase din pământurile fundațiunii, și această jumătate din venite, în sumă cam de 20.000 coroane la an, mitropolia noastră o și primește regulat.

S'a început însă un alt proces. După ce forurile judecătorești au recunoscut pe seama mitropoliei noastre dreptul la jumătate din venitele fundațiunii Trandafil, au recunoscut prin aceasta și dreptul la jumătate din fundațiune însăși. Biserica noastră a cerut deci, ca fundațiunea să fie împărțită în două, pentru a-și administra fiecare biserică, cea sârbă și cea română,

separat partea ei; și în procesul acesta cele două foruri prime ni-au dat câștig de cauză, dar forul suprem, înalta Curie, ni-a denegat cererea, pe motivul, că o fundațiune, ca persoană juridică, e indivizibilă, deci nu să poate împărți, ci are să fie administrată și folosită în comun și în viitor. Perderea procesului despre care au scris gazetele din capitală să refere deci numai la împărțirea fundațiunii, nu la dreptul ce-l are mitropolia noastră asupra fundațiunii și asupra venitelor scoase din această fundațiune, căci dreptul acesta nu să mai poate altera.



Știri

Mulțămîtă publică. P. C. Sa Dr. Iosif Tr. Badescu, protosincol și referent bisericesc, a binevoit a suprasolvi din prilejul Țetregerii aranjate de societatea „Ioan Popasu“ a elevilor dela institutul teologic-pedagogic diecezan, suma de 5 cor., pentru ce, i-să exprimă și pe această cale mulțămîtă.

O nedumerire de tipic. După cât știm praxa sf. noastre biserici a rânduit ca glasurile de rând să să succedeză săptămănal, începând cu glas 1, și anume din Dumineca Paștilor resp. Dumineca Tomii până la Paștile următoare. În comuna noastră Iam, și după-cum aud și în alte comune să susține obiceiul acesta, dar numai până în Dumineca ultimă a lunii lui Decemvrie. De aici încolo, adică din Dumineca înainte de Botez se orientează după Florii susținând, că la această sărbătoare neapărat trebuie să fie isprăvite glasurile; așa-dar la Dumineca a 5-a din marele post trebuie să ajungem la glas 8, și cu acest glas și la Dumineca Vameșului și a fariseului. Pentru a să ajunge la lucrul acesta să face o întoarcere de glasuri începând cu Dumineca a 5-a din post, când să pune glas 8, apoi în Dumineca a 4-a gl. 7 etc. continuând în felul acesta cu glasurile îndărăt până la Dumineca înainte de Botezul Domnului. După această procedură, în anul acesta socotind îndărăt glasurile, începând cu gl. 8 în Dumineca a 5-a din post, ajungem la Dumineca înainte de Botezul Domnului la glas 1, pe când de fapt, urmând glasului din Dumineca preamergătoare ar fi trebuit să vină la rând glasul 8. În modul acesta să lasă afară mai multe glasuri; în anul acesta d. e. s'a trecut deodată dela glas 7 la glas 3, prin urmare s'au lăsat afară mai multe glasuri, ceace cred, că ar fi contra praxei sf. noastre biserici. N. Chichomban preot

Răspuns. După practica catedralei de aici glasurile urmează fără întrerupere, așa că nu să ia în samă ce glas va fi în Dumineca a 5 din post. Cantorul în Rev. teologică încă urmează astfel. E drept că normat nu e niciunde cum are să să urmeze în săptămănilor între Botezul Domnului și Dumineca Floriilor. Dar urmând obiceiului indicat mai sus ajungem să variem toate Troicinele din Triod, ceace în celelalt caz nu este. Așa anul ăsta s'a început cu Troicinele gl. 8, în 1909 ale gl. 3.

Mulțămîtă publică. Cassa de păstrare, societate pe acții din Szászkaánya a trimis pentru Internatul pedagogic din loc suma de 25 cor. cvotă votată din venitul curat al numitei societăți, pentru care i-să aduce și pe această cale cele mai călduroase mulțămiri. Dr. A. Mihaescu, prefect al inter. ped.

Refuz. Universitatea din Berlin își sărbează jubileul de 100 ani de când există. La sărbări a fost invitată să ia parte și Academia franceză, care însă a refuzat.

Dr. Carol Lueger, primarul Vienei, bun prieten al Românilor a fost înmormântat cu mare pompă Luni în 1/14 l. c.

Vindicarea cancerului. Prof. Rampoldi dela universitatea din Pavia a făcut zilele trecute dare de samă despre rezultatele esec-lente obținute în combaterea cancerului.

Cel mai mare diamant în lume este diamantul Cullinan găsit în Transvaal.

Compoziția lacrărilor. Un chimist a făcut analiza lacrărilor omenești și a aflat că ele cuprind 984 părți apă și 16 părți extract de materii albuminoide, organice și săruri minerale (sulfat, clorură, fosfat).

Viață lungă. Săptămâna trecută a răposat în America văduva Paula Brooks. A fost născută în 1797, prin urmare a trăit în trei veacuri. Această femeie născând n'a fost bolnavă, a avut 9 copii cari trăesc, a lăsat în urmă-i 63 nepoți și strănepoți.

Trandafir negru. Să aduce știrea din America, că unui calfă de lăcătuș i-ar fi succes după 15 ani de experimentări, să poată prăsi trandafiri de culoare neagră.

Vezuvul dă iarăși semne de viață.

Judecată solomonică. În America s'a întâmplat că o damă a prins o știucă foarte mare. Câteva zile știuca a fost espusă, iar după aceea dată bucătarului s'o gătească, și aveau oamenii ce să mănânce, căci trăgea 29 $\frac{1}{2}$ funți. Bucătarul, când s'o gătească, vede în gura peștelui ceva ce i-să pare că e o limbă crepată și începe a povesti celor din bucătărie minunea. Când colo să dovedește că pretinsa limbă era coada unui pește ce înghițise știuca în momentul când a fost prinsă. Peștele avea 3 funți și 150 gr. Ac m — era vorba adecă de renumele damei care prinsese un pește mare, un record nepomenit până atunci — era greu de hotărât, de a prins ea o știucă de acea greutate ori că greutatea peștelui înghițit trebuia detrasă. Așa s'au ivit între admiratorii damei 2 părți: să nu să detragă greutatea peștelui, altă partidă zicea că trebuie să să detragă. Dar nici atât nu ajungea. Și în pânțele peștelui înghițit de știucă s'a aflat alt pește. Așa cele două partide — vrând să fie galanți față de damă și în parte și drepti au hotărât: Greutatea știucei să reducă cu 3 funți 150 gr. — dama pierde recordul; dar ea îl câștigă, deoarece cu aceeași undiță a prins deodată trei pești.

Bibliografie

Biserica ortodoxă română Nr. 11 cuprinde: Partea oficială. C. Erbiceanu, Despre cei 3 s. corifei ai ortodoxismului. Econ. Const. Nazarie, Horepiscopii. Arhim. I. Scriban, Libera cugetare și cugetar: a liberă. I. Mihălescu, Religionea și știința. N. Dobrescu, Din istoria bisericii române sec. 15. Dr. I. Lupaș, Problemele culturale și religioase ale preotimii române din Ardeal. M. P. De-puerea lui Crizostom. Econ. St. C. linescu, Omul materializmului și omul creștinizmului. Oficiale. St. Popescu, Două Axioane dedicate I. P. S. mitr. Primat D. D. Atanasie Mironescu. G. M. Cronica bisericească internă.

*

„Luceafărul“ Nr. 6 are următorul sumar bogat și variat: M. Sadoveanu, Cenușăreasa. Ștefan Căcoveanu, Urieșul și omul (fabulă). N. Dunăreanu, Florian. Vasile Stoica, Muzicea (poezie). Poporanizmul. O anchetă literară. Răspunsul d-lui I. Agârbiceanu. Eratarina Pitiș, Aș vrea să fiu un inger... (poezie). Victor Eftimiu, Ca florile ce'n umbră...; Hamlet (poezii). T. Mălin, Nunta (poezie). G. Bogdan-Duică, Cronică teatrală: Electra de Sofocle și Chinul de Forescu. Victor Eftimiu, Ultima piesă a lui Rostand: „Chantecler“, poem dramatic în patru acte. Octavian Goga, Un trandafir se stinge (poezie). Maria Cuntan, Cântec popular (poezie). ***, Cugetări. Cronică: † Eugen Carada. Arhitectura bisericească. Două concerte din Sibiu. Sărbătorirea d-lui Maiorescu. Poetii români în ungurește. Congresul profesorilor. † Dr. Karl Lueger. Reviste și ziare. Știri. Poșta Redacției. Bibliografie. Ilustrațiuni: Biserica unită Sf. Vasilie din București. Biserica unită Sf. Vasilie din București în vestmânt de iarnă. „Chantecler“: Act. I. Imnul Soarelui. Act. II. Dimineața cocoșului. Act. IV. Noaptea privighitoarei.

Concurs

Pentru ocuparea definitivă a postului de *învățător* la școala gr. ort. română din **Prisaca** să scrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“

Emolumentele sânt:

1. Salar în bani gata 1000 cor.
2. Pentru scripturistică 24 cor.
3. Pentru conferințele învățătoresți 20 cor.
4. Pentru curatoratul școlii 20 cor.
5. Cortel natural în edificiul școlii cu grădină pentru legumi.
6. Pentru participare la înmormântări 80 flieri.

Recurenții sânt poștiți a se prezenta în biserică înainte de alegere și a-și înainta petițiile de concurs P. O. Oficiu protopresbiteral în termenul de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“.

Pentru serviciile prestate în alte comune nu să dă nici un fel de emolument.

Alesul învățător va fi deobligat a purta cantoratul în și afară de biserică și școală.

Afară de aceea alesul învățător va trebui să facă cor cu tinerimea școlară și adultă. În această privință vor fi preferiți recurenții, cari vor fi destoinici a forma cor.

Pentru compunerea socoșilor bisericii și a cultului alesul învățător va primi o remunerațiune de 10 cor.

Prisaca, din ședința comitetului parohial ținută în 1/14 Februarie 1910.

3—3 [11]

Comitetul parohial

În conșlegere cu protopresbiterul tractual.

În urma penzionării învățătorului Iosif Nanu, devenind postul de învățător vacant, conform ordinațiunei Venerabilului Conzistor diecezan dtdo 16 Ianuarie a. c. sub Nr. 347 Șc. ex 1910 pentru întregirea definitivă a postului de *învățător* la școala confesională gr. ort. română din **Unip**, protopresbiteratul Buziașului, să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“ cu următoarele emolumente:

1. Salar în bani gata 1000 cor.
2. Pentru scripturistică și compunerea socoșilor cultului 10 cor
3. Pentru conferințe și adunarea generală — de va participa — 20 cor.
4. Dela înmormântări 60 fil. 1 cor.
5. Cortel în natură și grădină.
6. Cuincuenalele conform dispozițiunilor cuprinse în § 2 și 3 al art. de lege XXVII din anul 1907 cu începerea dela ocuparea postului; cât pentru serviciile prestate în alte comune nu să acordă nici un emolument.

De încălzirea salei de învățământ să va îngriji comuna bisericească.

Alesul învățător este îndatorat a purta cantoratul în și afară de biserică, a instrua tinerimea școlară în cântările bisericești și a purta agendele notariale în comitetul și sinodul parohial fără altă remunerațiune.

Preferiți vor fi aceia, cari sânt desteri în muzica instrumentală și știu conduce și înființa cu școlarii și adulții cor vocal în comună.

Recurenții au a-și subșterne recursele P. O. Oficiu protopresbiteral în Buziaș (Buziasfürdő) fiind adresate comitetului parohial din Unip, apoi a se prezenta în vre-o Duminică, sau sărbătoare în sfânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântarea bisericească și muzica instrumentală, dar nicidecum în ziua alegerii.

Unip, din ședința comitetului parohial ținută la 2 Februarie 1910.

Iulu Crainic m. p.

Iosif Nanu

paroh, preș. com. par.

not. com. par.

Î conșlegere cu protopresbiterul tractual: Ioan Pepa.

Să scrie concurs din oficiu pentru ocuparea parohiei de clasa III din comuna **Rusova-nouă**, protopresbiteratul Bisericii-albe, cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană“ cu următoarele emolumente:

1. Sesiunea parohială în complex de 30 jugere.
2. Birul parohial.
3. Venitele stolare.
4. Alte venit accidentale.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită recursele instruate conform statutului organic și a regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial gr. ort. român din Rusova-nouă, administratorului protopresbiteral Sofronie Nedici în Biserica-albă.

Recurenții au să se prezinte în vre-o Duminică sau sărbătoare în sfânta biserică spre a-și arăta desteritatea în cele bisericești și oratorie, cu prealabila învoire a oficiului protopresbiteral, însă nici decum în ziua de alegere.

Biserica-albă, în 27 Februarie 1910.

1—3 [13]

Oficiul protopresbiteral gr. ort. român al Bisericii-albe.

Am onorul a aduce la cunoștința P. T. public din loc și jur, că cu apropierea

sesonului de primăvară

am adus

stofe din țară și din străinătate

și stau cu plăcere cu colecțiunea mea de mustre la dispoziția On. Public, și la cerere le trimit fiecaruia spre privire.

În urma praxeii mele îndelungate de croitor în cele mai mari și mai eminente ateliere mi-am câștigat destule cunoștințe, pentru ca să pot oferi onoratei mele clientele în fie-care seson lucrurile cele mai moderne.

Ca fost conducător al firmei Iosif Știch și Fiul am avut ocaziune a cunoaște împrejurările locale și astfel mă voi nizu, ca să satisfac în toată privința trebuințelor On. public.

Rog On. Public a se adresa cu toată încrederea cătră mine.

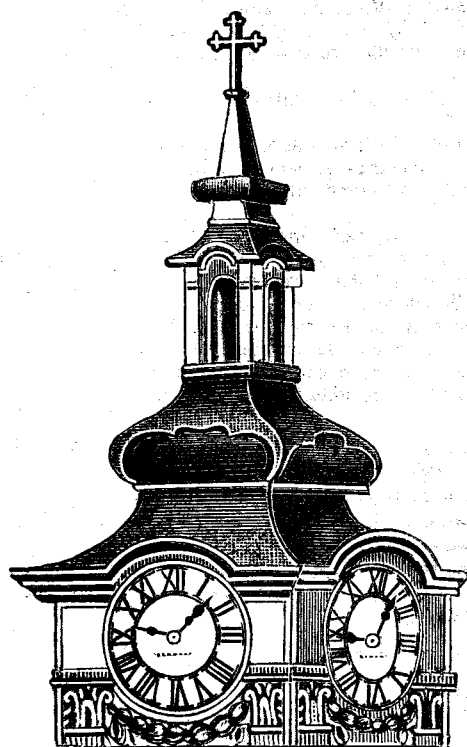
Cu toată stima

Rudolf Rosenbaum

Croitor de haine bărbătești

Casa: Iefta Biju, Caransebeș.

1—3 [2]



OROLOAGE

pentru turnuri bisericesti

în executare solidă precum și repa-

ratura acestora prevede sub garanție

Friederic Grochowina

orologier și mehanic

în Caransebeș.

Casa institutului pedag.-teol. diecezan **Telephon 31**

1—26 [1]